

**Remiss av uppdragsredovisning Nya finansieringsformer för
efterbehandling av förorenad mark, ärendenr NV-0035-2016, skrivelse
2016-10-28**

Bakgrund

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen utrett nya finansieringsformer för efterbehandling av förorenad mark. Bristande finansiering bedöms vara en viktig orsak till att efterbehandlingstakten inte är tillräckligt hög för att klara de etappmål som föreslagits avseende förorenade områden. Naturvårdsverket har lämnat två förslag i utredningen, det ena utgörs av synliggörande av företags miljöskuld i ekonomisk redovisning och det andra utgörs av en saneringsfond.

Länsstyrelsen i Södermanlands läns yttrande

Länsstyrelsen ställer sig bakom Klas Köhlers yttrande, se nedan, med följande tillägg:

En starkt bidragande faktor till den låga åtgärdstakten är bristen på långsiktiga arbetsförutsättningar hos tillsynsmyndigheten. Att arbeta med efterbehandling av förorenade områden medför i normalfallet mycket långa och komplicerade processer med höga krav på specialistkompetens. För att inte tappa tempo i processen eller undvika att den helt avstannar under längre perioder är det viktigt att tillsynsmyndigheten har möjlighet att arbeta aktivt i processen och med övriga aktörer. Idag präglas arbetet av diskontinuitet och hårda prioriteringar, orsakerna till det är flera. En orsak är den kortsiktiga finansieringen av handläggartjänsterna på länsstyrelsen med lönedel ca ett år i taget vilket bl.a. medför en ökad otrygghet och omsättning av handläggare. Omsättningen av handläggare medför i sin tur både kompetensförluster samt att processer avstannar och måste startas om med ny personal.

Mer långsiktiga lösningar skulle medföra en högre åtgärdstakt då det skulle blir tydligare och enklare både för verksamhetsutövare, fastighetsägare och tillsynsmyndigheten.

Yttrande av Klas Köhler

Länsstyrelsens övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser att utredningen borde ha haft ett bredare anslag och utrett fler typer av potentiella finansieringslösningar. Utredningen har förvisso övervägt andra lösningar men Länsstyrelsen anser att dessa har förkastats alltför snabbt. Länsstyrelsen anser att utredningen borde ha haft som målsättning att identifiera och föreslå fler

2016-10-31

577-3945-2016

finansieringslösningar då det sannolikt krävs olika typer av lösningar för olika typer av förorenade områden, branscher etc.

De två lösningsförslag som utredningen lämnat berör enbart områden orsakade av pågående och tillståndspliktiga respektive anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter. De aktuella förslagen är inte särskilt inriktade mot prioriterade förorenade områden utan berör samtliga dessa verksamheter oavsett föroreningsrisken. Lösningarna omfattar således många verksamheter som inte borde omfattas men utesluter samtidigt många verksamheter som borde omfattas. Däribland är nedlagda verksamheter och så kallade U-verksamheter de viktigaste.

Utredningen bör därför kompletteras med fler lösningar exempelvis för områden orsakade av nedlagda verksamheter och områden orsakade av så kallade U-verksamheter som skjutbanor och småbåtshamnar. Vidare bör lösningar som öppnar för initiativ eller överenskommelser med verksamhetsbranscher utredas vidare liksom avtalslösningar med enskilda verksamhetsutövare i syfte att undvika konkurser.

I det fall en sådan kompletterande utredning blir aktuell föreslår Länsstyrelsen att denna inleds med att analysera vilka olika problemområden som är aktuella samt därefter identifiera och belysa potentiella finansieringslösningar för dessa. Detta bör ske i nära samverkan med berörda aktörer inom efterbehandlingsområdet, exempelvis länsstyrelserna och verksamhetsutövarna.

Av de förslag som redan lämnats bedömer Länsstyrelsen att förslaget om synliggörande av företagens miljöskuld kan bidra till att minska risken för bristande finansiering för en avgränsad del av de förorenade områdena. För att maximera detta bidrag och minimera resursåtgång för såväl myndigheter som verksamhetsutövare krävs dock att förslaget justeras på ett antal punkter. De viktigaste utgörs av en tydligare inriktning mot prioriterade förorenade områden och ett tydligare ansvar för verksamhetsutövarna att utreda huruvida ett föroreningsproblem föreligger.

Förslaget om en saneringsfond bedöms dock inte bidra i någon signifikant utsträckning alls. Främst beror detta av att den årliga intäktssumma som Naturvårdsverket beräknat är för liten för att kunna bidra till mer än någon eller några få åtgärder per år.

För detaljerade synpunkter se vidare under respektive förslag nedan.

Länsstyrelsens synpunkter avseende förslag om synliggörande av miljöskuld.

Förslaget går ut på att införa ett generellt krav på en tidsatt handlingsplan för verksamheter som omfattas av förordning om egenkontroll, dvs samtliga tillståndspliktiga och anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter. Syftet med att tidsätta åtgärder i en handlingsplan är att förenkla synliggörandet av en miljöskuld i verksamhetens ekonomiska redovisning. På så sätt kan även avsättningar göras vilket innebär att finansieringen säkras upp. En följd blir även att åtgärder i större utsträckning kommer att vidtas under verksamhetens drifttid. Enligt Naturvårdsverkets uppskattning uppgår antalet verksamheter som omfattas av egenkontrollförordningen till totalt sett ca 23 000 verksamheter. Kravet på handlingsplan gäller dock enbart verksamheter med konstaterad förorening.

Länsstyrelsen anser att förslaget har potential att öka åtgärdstakten och reducera risken för bristande finansiering. För att maximera effekten samt för att minimera resursåtgång för såväl myndigheter som verksamhetsutövare krävs dock att förslaget justeras enligt följande:

- kravet på handlingsplan ska fokusera på verksamheter med en typiskt sett hög föroreningsrisk,
- kravet på handlingsplan, givet att det fokuseras på verksamheter med hög föroreningsrisk, ska omfatta samtliga sådana verksamheter oaktat om en förorening konstaterats eller inte,
- om verksamhetsutövaren anser att någon handlingsplan inte krävs ska bevisbördan ligga på denne att visa att den inte är behövlig,
- handlingsplanen ska omfatta hela föroreningssituationen dvs även föroreningar av mer akut art och föroreningar som svårigen kan åtgärdas under drift. De senare behöver dock inte tidsättas,
- handlingsplanen ska med avseende på föroreningar som svårigen kan åtgärdas under drift ses över och vid behov revideras med jämna mellanrum för att ta tillvara eventuell ny teknik eller andra ändrade förutsättningar.

Länsstyrelsens synpunkter avseende förslag om saneringsfond.

Förslaget innebär att samtliga tillståndspliktiga och anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter åläggs att betala en årlig avgift till en saneringsfond. Avgiftens storlek är tänkt att variera mellan olika typer av verksamheter men avgiftsnivåerna är inte slutligt utredda i förslaget. Naturvårdsverket beräknar att fonden ska tillföras ca 55 miljoner kronor årligen från de ca 23 000 verksamheter som berörs. Enbart föroreningar som orsakats av verksamheter som bidragit till fonden kan erhålla medel ur densamma. Så kallade U-verksamheter som småbåtshamnar, skjutbanor och fordonsverkstäder omfattas inte av förslaget, varken av avgiftskrav eller av möjligheten att erhålla medel ur fonden. För att medel ska kunna erhållas ska även den ansvariga verksamheten vara försatt i konkurs. Naturvårdsverket menar även att fördelning av medel ska likna den prioriteringsordning som följer av nationell plan. Naturvårdsverket påpekar också att det aktuella förslaget är relativt konceptuellt och att ytterligare utredning krävs innan en fond kan införas. Införandet av avgiftskravet innebär även att det krävs ett riksdagsbeslut.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget i nuvarande utformning har en begränsad potential att öka åtgärdstakten och reducera risken för bristande finansiering. Detta beror främst på att fondens beräknande årliga intäkt kommer att vara för liten för att kunna bidra till mer än någon eller några få åtgärder per år.

Länsstyrelsen anser att förslaget om fondlösning behöver revideras för att det ska vara meningsfullt att genomföra detsamma. I det fall fondlösningen ska utredas vidare inför ett eventuellt genomförande bör fonden ges en eller flera tydliga inriktningar för såväl finansiering som uttagsmöjligheter. De inriktningar Länsstyrelsen avser är:

- i) fonden finansieras av och omfattar främst prioriterade förorenade områden,
- ii) fonden finansieras av och omfattar områden orsakade av så kallade U-verksamheter.

I fallet i) krävs en avsevärt högre avgiftsnivå för att täcka behovet av finansiering. Förslagsvis kan den riskbaserade branschlista som fördes fram i Länsstyrelsen i Västra Götalands läns utredning om tillsynsansvar användas som underlag för att bedöma vilka verksamheter som bör omfattas.

2016-10-31

577-3945-2016

I fallet ii) behöver de så kallade U-verksamheterna registerföras och avgiftsbeläggas. Då saneringskostnaderna i det fallet kan förväntas vara lägre samt antalet berörda verksamheter kan förväntas vara många kan avgiftsnivån sannolikt hållas på en lägre nivå. Det krävs dock att det utreds vilka typer av U-verksamheter som uppvisar en hög föroreningsrisk samt hur dessa ska registerföras etc.

Gemensamt för båda inriktningarna är att möjligheterna att inte utkräva konkurssättning för att få del av fondens medel behöver utredas. I det fall detta bedöms som genomförbart, bör möjligheterna att avtala med enskilda verksamhetsutövare om återbetalning av medel också utredas.

För länsstyrelsen

Elisabet Sandin
Funktionschef
Miljöskydd och förorenade områden

Patrik Holmer
Miljöhandläggare